

Redacția, Administrația,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrierile nefrancate nu se
primesc. — Manuscrise nu se
returnează.
INȘEHATE se primesc la Admi-
nistrația în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anușori:
în Viena: M. Inkes, Hansrath
Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppelich
Nachtolger; Avion Oppelich, J.
Dannöcker, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Rekslein Bernat; în
București: Agenția Havas, Snc-
coursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karoly & Liebmann.
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 8 or. și
50 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învalia.
Reclame pe pagina a 8-a o
serie 10 or. sîn 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LIX.

„Gazeta” iese în săptămână dî.
Abonamente pentru Austro-Ungarie:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colecteri.
Abonamentul pentru Brașov
administrația, piața mare,
Tergul Inului Nr. 30, etajul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dușni în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 6 or. v. a.
sîn 16 bani. Atît abonamen-
tele cît și inserțiile sunt
a ne plăti înainte.

Nr. 71.

Brașov, Sâmbătă, 30 Martie (11 Aprilie)

1896.

Sinódele.

(T) În Dumineca Tomei se vor des-
chide în Sibiu, Arad și Caransebeș
sinódele eparchiale ale bisericii ro-
mâne gr. or.

Cei aleși prin încrederea cleru-
lui și a poporului vor avé se repre-
sente în aceste sinóde voința lui, lu-
crând pentru asigurarea și înainta-
rea intereselor bisericesci, școlare și
fundaționale ale archidieceși și ale
celor două diecese sufragane.

Este așa-déră forte însemnată
chiámarea, ce o au aceste sinóde,
mai ales în timpuri atât de grele și
furtunose, ca cele ce le străbatem.

Principiul fundamental al orga-
nizației bisericești răsăritene este
sinodalitatea și discuțiunea liberă, ca
mijloc puternic spre conducerea
și lămurirea afacerilor bisericesci în
așul tuturor.

Cei, cari chiámăți sunt a pro-
paga cu sinceritate și în spiritul
adevărului acest înalt și binefăcător
principiu au tot-odată și marea în-
datorire, de-a păstra neștirbite așe-
dămintele sfinte ale bisericești, căreia
fi revine un rol atât de însemnat
nu numai în viața sufletescă a cre-
dincioșilor, ci mai ales și în ceea ce
privesc dezvoltarea lor culturală și
națională.

Acel principiu mai reclamă și
cea mai bună înțelegere și armonie
între reprezentanții clerului și ai po-
porului și ori-ce deviere dela el ar
face din sinodalitate o parodie, ér
în locul discuțiunii libere și nepa-
sionate ar păși intriga, promisiunile
sēcî, abuzul potestății și, în sfîrșit, ar
urma decadența întregii instituțiuni.

Biserica răsăritului, este bise-
rică națională. La noi Românii de
dincóde de Carpați biserica și școla
sunt strîns legate una de alta și de
corpul națiunii, formând așa dicînd
un trup și suflet. Despărțite una
de alta ar rétăci pe necunoscutul
ocean al vitregității timpurilor și

viforul ispitelor li-ar amenința cu
indoită putere existența.

El lucru dela sine înțeles, dér
că mai ales așî, când Românii din
Transilvania și Ungaria trăiesc în-
tr'o epocă de mari încercări și când
singurul scut al naționalității lor
a rēmas tot biserica cu școla de sub
îngrijirea ei, celor chiámăți a con-
tribui cu cuvântul și cu fapta la
binele și prosperarea bisericești, nu le
este permis a lua în derisiune sim-
țemintele naționale, ci mai vērtoș
trebuie să le propage și cultivate cu
bărbăția și înțelepciune.

Orî cât timpul și împrejurările
politice grele, în cari trăim, sunt
nefavorabile pentru biserica și școla
română, totuși amvónele și bancele
școlilor românești au și trebuie să
aibă marea chiámare și îndatorire
de a susține în poporul român asu-
prît și prigonit sînțența moralei,
iubirea pentru învțămîntul națio-
nal, înflorirea vieții, a culturai și
literaturei române.

Istoria însași ne dă această mare
învțătură. Pe timpul când Romanii,
domnitorii lumii, au format în im-
periul bizantin o „Romă nouă”, limba
latină s'a introdus în toate institu-
țiunile vieții publice de stat. Toți
indivizii, cari făceau parte din so-
cietatea mai înaltă, vorbiau cu pre-
dilecțiune limba cuceritorului Gre-
ciei. Dér cu toate acestea biserica
grécă a rēmas atunci, și în veacurile
următoare, neclintită pe lângă limba
ei națională. Preoții formau falanga
puternică de rezistență, propagând
cu evangeliul în mână simțemintele
și limba grecescă. Numai acestei ac-
țiuni neobosite poporul grecesc își
póte mulțumi existența și promova-
rea culturai și literaturai sale națio-
nale.

Biserica română greco-orientală
din Transilvania și Ungaria se află
așî în condițiuni, am puté dice, ana-
lóghe. Prin urmare nimeni nu va
puté nega, că pentru salvarea esis-

tenței naționale cu toții sunt datorî,
dela Archiereu până la cel din urmă
poporén, a ține sus stindardul limbii
și naționalității române, a lucra și
a reclama cu abnegațiune eroică
condițiunile necesare vieții și des-
voltării bisericesci-naționale și a con-
tribui toți în unire la promovarea
intereselor mari vitale ale popo-
rului.

Nu e vorba aici de politică mi-
litantă, nici de acțiuni politice, cari
cad afară de cadrul constituțiunii
bisericești. E vorba însă cu atât mai
mult de validitatea drepturilor sfinte
și nealienabile ale unei instituțiuni,
care prin toate vremurile a dus și
duce un rol de frunte în societatea
omenescă și sēvērșesce o pacinică,
roditoare și binefăcătoare lucrare în
sînul poporului.

Drept aceea, dorim din inimă,
ca Sinódele eparchiale, ce se vor
deschide Duminecă în Sibiu, Arad
și Caransebeș să aibă rezultate îm-
belșugate pentru binele și mântui-
rea credincioșilor, pentru prospera-
rea și înflorirea bisericești și a na-
țiunii.

Vechile steaguri românești la mileniu?

„Ziua” din București, conti-
nuând a-se ocupa cu cestiunea dra-
pelelor, scrie următoarele relativ la
pretențiile ungueresci:

Cari sunt drepturile istorice de suze-
ranii ale Ungurilor asupra acestor țări?
Pe ce temeiuri se sprijinesc a-le invoa
ca un suvenir istoric?

Ungurii nu au nici un drept, nu pot
sē se sprijine pe nici un temei.

Am spus-o și o repet, că asemenea
pretenții ungueresci nu se pot justifica în
tot cursul vieții noastre istorice de stat.
Ori-câtă ostenelă își vor da Ungurii nu
vor puté găsi documente începînd dela
anul 1280 încóce, pe cari ei sē se potă
răzima serios.

Toate laudele și toate pretențiile lor
Ungurii nu le pot rădima decât pe docu-
mente emanate dela dēnșii, anterior exis-
tenței legale a Munteniei și a Moldovei,
privitoare pot dice epocii ante-istorice ale
constituției Românilor în state organizate.

Ungurii pretind că aceste țări au
fost cuprinse în frontierele regatului lor
înainte de înființarea principatelor, voin-
d a deduce de aici, că suzeranitatea lor a
trebuit să se exerciteze și după aceea; în
vechile lor documente din vécoul al 13-lea
și al 14-lea, vedem pe regii Ungurii înti-
tulându-se „regi ai Ungariei, Dalmației,
Croatiei, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodo-
minei, Cumaniei și Bulgariei”.

Prin Cumania, în adevăr, se înțelegea
cea mai mare parte a Valachiei și chiar o
parte din Moldova.

Dér cum și-au exercitat Ungurii acea
suzeranitate? Cari sunt actele și faptele
lor de stăpîni în acele țări? Unde sunt
documentele, cari sē ne arate pe Ungurii
amestecându-se în mod continuu și activ
în viața numeroșelor formațiuni de princi-
pate și ducate românești de pe teritoriul
României actuale?

Ungurii nu ne arată asemenea do-
cumente, istoricii lor sunt muți în această
privință.

ÉR din puținele documente, cari se
ocupă de această cestiune, rezultă în mo-
dul cel mai neîndoios ca Valachia și Mol-
dova nu au făcut nici-odată parte inte-
grantă din Ungaria, că regii maghiari
aveau o stăpînire numai nominală, și că
titlul lor de regi ai Cumaniei era mai mult
o fală, o simplă denumire onorifică pentru
a satisface vanitatea totdeuna mare a re-
gilor ungueri.

În adevăr, în 1247, regele Bella al
IV-lea constituie ca feud marelui măestru
ai cavalerilor teutonî, Ospitalierii de Ie-
rusalim, Oltenia și cu o parte din Valachia
mare, cu îndatorire pentru acela ca sē
aducă „100” de cavaleri, spre a apăra păr-
țile acelea contra Tătarilor și Bulgarilor!

Din însași acest document se vede
bine, că Bella al IV-lea dăruia ceea-ce nu
era al lui, ceea-ce nu posedă nici putea
apăra.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Ioóna miraculoasă.

„Ești tare îngândurat așî, ori mi-se
pare mie! Ce-ți este?” întrebă Klinkmann
pe amicul său, pe pictorul Lindenmüller,
care așî stetea tăcut într'un colț al cana-
pelei sale și spărea atât de trist.

„Cetose aci!”

Klinkmann luă gazeta și ceti: Ioóna
„Răsărirea sóreului în pădure” de Linden-
müller e de bună sēmă cea mai greșită,
din câte s'au putut vedé în așt an la es-
posiți. Despre o copă de pe natură aci
nu póte fi vorba, deóre-oe în tablou totul
e ridicol, așa-déră peste tot nu corăspunde.
Lindenmüller n'are nici idee, cum se în-
tēmplă răsărirea sóreului în pădure. Sóre-
le atárnă de ceriu, ca o plăcintă plină de un
jărătic electric, arborii în arangiamen-
tul lor oblu i-au înfășurarea unor soldați de
metal îmbrăoași în vitriol, unii din ei apar
— bagséma acesta va sē dică efectul re-
flecșiunii luminei — ca și când ar fi că-
dut în gălbinare, de jalea artei lui Linden-

müller. Tabloul face o impresiune așa de
bizară, încât juriul pare, că a fost orb la
esaminare și de aceea îl lăsară sē între aci.
O mănjitură în adevăr vrednică de com-
pătimit.

— „Hm! Acosta, fresce, nu-i prea
măgulitor, dér totuși, capul sus! Chiar atât
de réu nu va fi tabloul!” — Curagiul
apropie pierdut al lui Lindenmüller reinvie
érăși.

— „Tu sorii la mai multe diare,
Klinkmann, fi bun ia-mi tabloul în apē-
rare”.

— „Bucuros, dér cum? Eu nu sunt
un critic în ale artei”.

— „N'oi puté lansa o notiță în ga-
zete, că Țarul a imputernicit pe plenipo-
tențiatul rusesc din Berlin sē cumpere ta-
bloul meu?”

— „Non sens! Asta ar fi o vătămă
a gustului său artistic. Țarul ar pretinde
estradarea mea pentru vătămă de onóre
și m'ar espeda în Siberia. Mai bine fă-mi
plăcerea și fierbe o cafea bună, tare, la
mașina ta, cele mai bune inspirații imi vin
la cafea”.

— „Bucuros, fac tot ce-mi ceri”.

După cafea se cufundă Klinkmann în
gânduri.

— „Da ce-i? Nu-ți mai vine vre-o
idee?” întrebă Lindenmüller după o pauză.

— „Ba, da! mi-a venit în minte, că
am de căpătat dela tine 50 de mărci, chiar
aș avé lipsă de acei bani”.

— „50 de mărci! — afurisita de ca-
fea!... Da, le capeti îndată ce-mi vënd ta-
bloul”.

— „Ah, bine dic, tabloul tēu... Ei,
bine, o sē-l vindî încă cu un preț briliant,
și pe lângă aceea vei deveni un pictor
sērbătorit. Adio pentru așî!”

*

Spre surprinderea comisiunii esposi-
ției, ioóna lui Lindenmüller „Răsărirea só-
reului în pădure” eseroiă o putere atragē-
toare miraculoasă asupra cercetătorilor feme-
nini ai esposiției. Grupe de dame steteau
óre întregi lângă ioónă și păreau a nu se
mai obosi delectându-se de produsul mu-
sei lui Lindenmüller. Ici și colo se aușiau
și observări asupra însușirilor ioónai în care
se descoperiră toate calitățile superioare cari
mai înainte nici un om nu le aflase.

— „Nu se mai satură omul a privi

la acest tablou!” dice o blondă sveltă, fru-
mușică, de vre-o 20 de primăveri. „Nu!
Acurateța această a desemnului, colorile
aceste marcate sunt de admirat!”

— „Intr'adevăr, așa este!” răspunse
vecină-să, o brunetă cam de 30 de ani,
„dér eu aflu vapseala prea prospētă. Mai
mult imi place în tablou fina pētrundere a
perspectivei”. Unei a treia îi plăcea din
contră mai tare frumșeța tonului, la a pa-
tra îi plăcea érăși trāsurile libere. Cele mai
multe dame însē o contemplau tăcēnd;
steteau aci, ca și implântate fără a dice
ceva, și priviau la miraculoasă ioónă, arun-
când numai în jur de sine priviri esami-
nătoare, ca și când efectul operei de artă
ar fi voit sē-l afle la ceilalți privitori.

— „Interesant!” dice criticul A., că
acest tablou eseroiță atăta interes asupra
elementului feminin. „Conține nesmintit o
mulțime de frumșei subtile, ce se observă
numai după o privire repetată!”

— „Acosta-i și părerea mea, d-le co-
legă”, observă criticul B. „Peste acest ta-
blou e vērșată o suovitate intimă indivi-
duală”.

De-altmintealea; acest act a fost și a rămas pur platonice, de vreme ce acei cavaleri nu au venit în realitate nici-o dată și de vreme ce, peste câte-va decenii de ani, vedem organizându-se statul liber al domnilor Munteniei.

Dela aceea dată, mai întâlnim prin documentele unguresci din când în când ore-care reproșuri de nefidelitate și de necredință adresate domnilor Munteni, cu un caracter curat platonice.

De câte ori domnii Români rupeau relațiile de prietenie cu regii Unguri de atâtea ori aceștia vârsau focul pe ei făcându-i infideți și feloni. Ceea ce nu împiedeca pe domnii români, ca să-și caute de trebă, ba chiar să le aplice chiar și câte o corecțiune Ungurilor când aceștia încercau, ca să intre în țară-ora la 1330.

În ceea ce privește Moldova, pretențiile Ungurilor sunt și mai ridicole. Afară de vechii episcopate catolice, precum la Vrancea și la Bacău, episcopatele care atârnavă direct de Papa dela Roma, fudulia ungurescă nu are nici un temei.

E drept, că într'un document, al lui Ludovic din 1359, acest rege maghiar, povestesc fuga voevodului Bogdan din Maramureș în Moldova, pe care regele o numește „țera noastră Moldovenescă“.

Dér însuși din istorisirea, pe care Ludovic o face în hrisovul său rezultă, că stăpânirea asupra Moldovei fusese chiar până atunci nominală și încetase de mult a fi chiar nominală.

Dovadă cuvintele următoare din hrisov: „același Bogdan și feciorii lui s'au îndemnat, ca să se lase de calea dreptății și să mai adeseori rătăcind dela statornicia datorinței celei credincioase, au trecut pe sub ascuns din crâmba noastră a Ungariei în țera noastră Moldovenescă și cuprindend-o s'au silit a-o ține de a pururea!!...“

Etă pe ce drepturi istorice Ungurii se razimă în pretențiile lor retrospective.

Etă în puterea căror ridicole fantazii steagarile Moldovei și al Munteniei vor figura alături cu acele a celorlalte popoare cucerite și supuse de Unguri!...

Să nu riți de această mascaradă milenară!!

CRONICA POLITICĂ.

— 29 Martie.

În ministeriul ung. de interne s'au stabilit definitiv listele electorale pentru anul 1896. După datele cuprinse în aceste liste, numărul total al alegătorilor este de 889,714, adică mai mic cu 5493 ca în 1895. A scăzut numărul alegătorilor în comitate cu 10,000, ér în orașe s'a sporit cu 5000. E foarte bătător la ochi această împuținare a numărului alegătorilor, mai ales după ce este constatată, că în anii din urmă numărul locuitorilor a crescut continuu, ér în

Când mai cercetă Klinkmann pe amicul său Lindenmüller, îl afla vesel, bine dispus. Pe masa lui steteau deosebite diare, în care îi era lăudată icóna, ca o operă de artă, ce face impresiune asupra lumii femeiescilor, cea pricepătoare de arte.

— „Iubite Klinkmann, aci-s oale 50 de mărci. Cu punga îți stau ați la dispoziție. Eri am vândut tabloul cu 3000 de mărci“.

— „Soiu!“ Grăi Klinkmann sumeț. „Mie ai de a-mi mulțami. Firesce, ai vré să soi ce și cum am făcut? — Fôrte simplu, pe-o cale, ca ați nu-i mai mult neobișnuită. În câte-va diare am lăsat să se tipărăscă anunțul: Un domn bogat milioner, caută o damă cultă, pricepătoare de artă, cu scop de a se căsători cu ea. Ave-rea e lucru secundar. Locul de întâlnire și cunoșcere e esposiția de bele arte dinaintea minnatului tablou al lui Lindenmüller. „Răsăritul sôrelui în pădure“.

„Soii acum cum și-a succes de te-ai scăpat de pocitura de icónă?“

— „Klinkmann, tu ești un geniu!“
(după „Lust. Blätter“.)

raporturile economice, orî în privința plă-tirei dărei nu s'a ivit nici o schimbare deosebită. Se pôte lua ca sigur deci, că scăderea a provenit dintr'o falsificare a listelor, făcută, de sigur, în defavorul celor ce nu fac parte din tagma partidei guvernamentale.

Diarul oficioos rusesc „Novoje Vremja“ vorbind despre raporturile din Rusia și Bulgaria se ocupă în trecăt și cu România și cu rolul ei la Marea Négră. Marea Négră — dice „Novoje Vremja“ — e acum o mare rusescă; în cursul celor din urmă de cece ani Rusia a făcut achiziția această. Esclusivitatea pavilionului rusesc pe Marea Négră a fost recunoscută prin tratatele internaționale, care a închis Bosforul, în urma cererii Rusiei, orî-cărui vapor de război, care nu pörta pavilionul turcesc. Pavilionul turcesc nu există însă de fapt pe Marea Négră. „Cum anunță însă diarele — adaoge „Novoje Vremja“ — România își cunoșce la Constanța un port de război și și-a adus de pe Dunăre unicul încrucșetor și câte-va torpilore. Gluma această a Românilor, care dovedesc obiceinuta lor aroganță provocătoare, atinge o cestiune căreia Rusia i-a dat tot-déuna o importanță fundamentală și de principiu și nu pôte fi permisă cu nici un preț“. Diarele de dincolo, cari aduc această scoire unele nu cred în serioșitatea ei, ér altele află din isvor autorizat, că Rusia prin ambasadorul său din Bucu-ouresci d-l Fonton a cerut guvernului român explicațiunii în privința lucrărilor strategice, ce se proiectează în portul Constanța, cât și în privința trimiterii in-ouisătorului și torpilorilor de pe Dunăre la Constanța.

O propunere pentru sufragiul universal.

După anuarul statistic oficial din 1892, numărul cetățenilor din Ungaria obligați la armata de liniă, la honvedime și la glôte este de 2,680.000. Din acest număr tocmai a patra parte, adică 870.000 ómeni se bucură de drept electoral. Dela ceilalți trei din patru părți li-se cere numai să apere țera cu sângele lor, dér nu li-se dá acel drept prin a căruia recunoscere s'ar face din milioane neindreptățite ale poporului adevărați cetățeni și li-s'ar dá o patriă în locul statului brutal de astăzi.

Acastă situațiune e de nesuferit. Prin susținerea și mai departe a unui ast-fel de sistem de donațiune privilegiat nu vom servi nici cât mai puțin ideia de stat maghiar, ba din ce în ce mai multe elemente ale poporului se vor înstrăina de ea.

Sé luăm esemplu dela cei buni ai clasei nobile de dinainte de 48, clasa cetățenescă privilegiată de astăzi sé urmeze și sé continue nobila luptă a aceloră. Să renunțăm la privilegiile noastre, cum au renunțat ei. Sé înțelegem și noi — înainte de-a fi prea târziu — cuvântul admoniator al epocii progresului, precum l'au înțeles ei. Sé dovedim, precum au dovedit ei, că iubim poporul și stimăm dreptul lui nu prin vorbe amăgitoare, ci prin fapte.

Ne pregătim se serbăm mileniul. Pôte fi ore adevărată, pôte fi ore generală această serbare a mileniului, decât uităm de poporul muncitor și de drepturile lui, — decât uităm de popor, al caru-i product este însuși mileniul și a oăruia muncă și diligență o laudă fiă-care patriă, fiă-care hală? Și nu este ore cea mai demnă serbare a mileniului, decât milionelor de popor muncitor îi vom dá, fără deosebire de confesiune, de classă și de naționalitate, drepturile lui cetățenesci și omenești? Déca îi vom reda, aceea, ce a avut poporul cu o miă de ani înainte și ce i-s'a luat în de-oursul celor o miă de ani trecuți?

Avere-am ore ast-fel adevărată cansă de-a serba mileniul în numele întregului popor? — Nu. Serbarea mileniului am de-gradă-o astfel la o serbare a minorității privilegiaților, classelor cari stăpănesc pe basa censului, de cari poporul e străin și rezervat. Poporul muncitor ar fi cuprins de-un sentiment de amariciune și nu de

bucuriă, când ar trebui să vadă și să es-perienceze, că de tôte s'au îngrijit; numai de el și de dreptul lui strămoșesc, ce-i este dat dela Dumneșeu, și-au uitat, și că accentuarea iubirii față de popor este numai o vorbă golă, al cărei scop este amăgirea.

Resolvarea mării probleme, de-a e-lupta pentru popor dreptul electoral, se așteptă cu deosebire dela cetățenii orașelor cari sunt mai înaintați și mai iubitori de libertate, ér între aceștia în prima liniă dela cetățenii luminați ai capitalei ungu-ressci, cari în direcția acesta au să pășescă ca inițiatori.

Cetățenii iubitori de popor privescă numai în jur la țările și poporele vecine. Ei vor vedé, că pe terenul drepturilor poporului, Ungaria, pe care ne place a-o pre-amări ca pe patria libertății și a drepturilor libere ale poporului, a rămas departe îndărătul chiar și a țerilor mai puțin dezvoltate. Așa d. es. tot dintre 1000 de cetățeni au drept de alegere: în Francia 271 de cetățeni, în Elveția 240, în Grecia 232, în Germania 217, în Belgia 210, în Anglia 163, în Dania 139, în Ungaria 57. Chiar și în Austria se vin 72 de alegători la 1000 de cetățeni, dér aici, cum se soie, tocmai acum este la ordinea zilei reforma legii electorale, care e primul pas pentru introducerea sufragiului universal. Numai Ungaria a rămas nemșcată pe acest teren, nefăcând dela 1848 nici un pas înainte, pe când aprópe tôte țările, tôte poporele din jurul său au progresat.

Între observările, ce se fac din parté contrarilor introducerii sufragiului univer-sal, cea mai désă și mai obișnuită este aceea, că sufragiul universal ar periclită prestigiul culturai, rasei și națiunei un-guresci, ar periclită supremația maghiară în această patriă, față cu naționalitățile, adică față cu cetățenii de rassă nemaghiară. Acastă însă nu pôte fi scootită ca o observare serioșă nici față cu Budapesta, nici față cu orașele din patriă în genere, nici față cu ținuturile locuite de Maghiari, ci ea pôte avé loc numai față cu ținuturile lo-cuite de naționalități.

Legile patriei însă nu fac deosebire de drept între naționalități și dispun a fi împărțășiți fiil acestora de-o potrivă cu ori-cari alți cetățeni în tôte drepturile. Nu numai că e necorect, dér e o părere cu totul neconstituțională părerea aceloră cari sunt în contra introducerii sufragiului univer-sal din cansă, că prin această li-s'ar dá mai mare influență naționalităților. (Căci decât ar fi adevărat această, atunci asta ar însemna de-o parte recunoscerea afirmării, că acum naționalitățile sunt asuprite pe cale măestrită, respective că sunt actual-mente restrinse în drepturile lor constituționale, ér de altă parte ar însemna, că națiunea maghiară numai prin tăgăduirea drepturilor de progres și de libertate ale poporului își pôte asigura prestigiul și rolul de conducător politic în țera sa.

Din contră, dreptul general electoral, fiind-că ar face să înceteze neegalitatea de drept și ar asigura constituirea dietei ungu-re-oi pe basa adevăratei reprezentanțe a poporului, ar aduce cu sine o nouă și mai puternică legătură între cetățenu de diferite limbi și ar face posibil, ca să fim cu mai multă atențiune și să dezvoltăm mai multă activitate pentru validitatea intereselor comune și indreptățite ale poporului, ceea ce cu sistemul de azi e imposibil. Și acest scop s'ar puté ajunge cu atât mai mul', fiind-că numai și numai votarea generală secretă pôte asigura pu-ritatea alegerilor.

Nouă erupțiunii de mânia.

Cam de mult „Pester Lloyd“ nu și-a mai vârsat focul în contra pretinșilor agitatori daco-români. Acum îi dá privilegiu de a-se ocupa érăși de ei taima, că s'ar plănui predarea unui Memorand monarchului pe timpul mileniului din partea română, slovacă și serbescă. Etă ce dice între altele numita foie guvernamentală:

Ideia această (adeocă de a duce un Memorand cu o deputație, în care sé fiă țeranii români, slovaci și serbi, la Buda-pesta) s'a născocit în cercul agitatorilor daco-români... Întrebarea este acum, care pôte fi urmarea unei astfel de demonstrații, ce trebuie să vatemé așa de adânc senti-mentul patriotic. Sôrtea deputației din anul 1892 forméză un cas de precedentă deci-siv... Un Memorand înouit ar avea aceleși consecențe, decât cuprinsul lui ar fi tot așa de resvrititor și provocatoric, ca a Memo-randului român din 1892, care a dus cu sine întervenirea procurorului.

Totuși este o deosebire ore-care între atunci și acum. Autorii și respânditorii Me-morandului din anul 1892 puteau atunci încă să se provóce la calitatea lor de mem-brii ai comitetului român esecutiv. Acest comitet însă a fost disolvat ca nelegal, de ore-ce statutele sale n'au fost prezentate ministeriului. Conducătorii mișcării actuale nu au dér nici acel titlu de drept aparent, ca reprezentanți ai naționalității lor, ce-l aveau în anul 1892.

Mai departe se plânge „Pester Lloyd“, că cei din vorbă, cari vor se pună la cale amintita demonstrație nu știu ce însemná (Noblesse oblige). Ar însemna a lovi în față chiar și ideia cea mai primitivă de leali-tate și corectitate politică, decât ei ar voi să răspundă la actul de grație regesc recă-đând în culpabilitatea de mai înainte.

Insinuă apoi „P. Lloyd“, că sub man-taua sentimentelor omagiale și dinastice e ascunsă tendința de-a exploata din nou refuzul eventual de-a sé primi deputația pentru scopuri irredentistice, dicându-se țeranilor: „Etă acum nu mai aveți ce căuta la împératul, care și-a întors fața dela voi“ — cum s'ar fi întâmplat și la 1892. Fôia șovinistă guvernamentală încheie prin a face un apel la toți factorii, cari au „iu-fluina asupra Românilor din Ungaria“, ca să impedece planul periculos și pervers. Apeléză în deosebi la episcopatul român, care dice, va face de sigur tot posibilul spre a reține pe preoții și dascălii poporu-lui dela acea mișcare nepatriotică și duș-mană statului, căci fără ajutorul și con-cursul preoțimii réua voință a demagogilor e neputincioșă de-a cuteza și măcar o în-cercare a unei demonstrațiuni...

SCRIRILE ZILEI.

— 29 Martie.

Restanțele de dare și dreptul de ale-gere. Atragem atențiunea alegătorilor ro-mâni asupra dispozițiunei legii electorale, după care în nouele liste ale alegătorilor pe anul ourent numai aceia vor fi introduși, cari până la 15 Aprilie n. c. vor fi plătit totă darea de stat directă și indirectă pe anul trecut, 1895.

—o—

Episcopia Lugoșului. „Dreptatea“ din Timișóra, care lansase scoirea „din isvorul cel mai competent și cel mai serioș“, că candidatul guvernului pentru ocuparea sca-unului episcopesc din Lugoș ar fi capela-nul castrens d-l Dr. David, se îndoiesce acuma ea însași în esactitatea scoirei aduse și acuză isvorul ei de „ușurință“ la cas când n'ar fi cel mai competent „și cel mai serioș“.

—o—

Grațiat. Wilhelm Clair, fostul redac-tor al lui „Keresztény Magyarország“, a fost condamnat anul trecut pentru delict de pressă la 3 luni închisóre. Recurgând însă la grația monarchului, i-s'a iertat pe-dépsa.

—o—

S'a perdut la producțiunea teatrală de aséră, dată în reduta orașului, o pele-rină (guler) vênătă închisă, ce era acățată în toaleta damelor. Afându-se cum-va această pelerină, care a putut fi luată cu alte haine din eróre, respectivul este rugat a o preda proprietarei depunându-o la administrația fôiei noastre.

—o—

Vênđare de brați. Din revierul ora-șului, looc, grădina cu plantație după „Krukurul cel mare“ se pôte cumpăra cu

asigurație dela administrația forestială a orașului, ca cassa adm. pădurilor. a) brați de 4—7 ani mîia cu 3 fl. 100 cu 50 cr. bucata 1 cr. b) molifdi de 4—7 ani mîia cu 4 fl. 100 cu 60 cr. bucata 1 cr.

—o—

Concert. Duminecă în 12 Aprilie st. n. se va da în noua casă de concerte (Redută) la mese întinse, un mare concert din partea muzicii orașenești. Din programul bogat amintim numai cele două uverturi „Waldmeister“ și „Model“ de Iohann Strauss. Renunțăm critic muzical Hanslik, dîce despre uvertura „Waldmeister“ următoarele: „Strauss s'a întrecut pe sine însuși prin compoziția sa Waldmeister și ascultătorii din ce în ce sunt mai surprinși de muzica plăcută“. Inceputul la 7¹/₂ ore seara. prețul de intrare 30 cr. Restaurantul va servi bere de Steinbruch.

Dela comună.

Ședința din 9 Aprilie 1896 st. n.

Primarul aduce la cunoștință: 1) că magistratul a votat mai multor locuitori săraci ajutoare lunare de câte 2 fl. 2) că ministrul de interne n'a aprobat statutul oficiului orfanal și 3) că capelei muzicale orașenești i s'a dat în luna lui Mai un concediu pentru de a concerta în Budapesta.

H. Zeidner întreabă pe președinte, dacă se observă la reedificarea „hotelului Union“ linia de regulare aprobată de ministeriu? Fiind răspunsul președintelui, căt și al senatorului Schnell, nesuficient adunarea decide punerea obiectului la ordinea zilei în sedința procsimă.

1) Punctul prim din programă — vîndare de pămînt comunal — nu se pôte desbata, fiind numărul membrilor prea mic și se va pune după 30 de zile erășî pe tapet.

2) La propunerea oficiului parohial evang. dela Bartolomeiu, se votăză economilor G. Gusbeth și I. Kertsch, precum și femeilor acestora ajutoare de bani din fundațiunea R. V. Marienburg.

3) Cererea primarului Brennerberg pentru absolvarea de răspundere la defraudarea lui Lazareviu se respinge; asemenea nu se primesce propunerea lui Pușcariu pentru disciplinarea primarului.

4) Sublocotenentului de poliție P. Streoulea i se dă un concediu până în 15 Iunie a. c. din cauză de bolă.

5) Cererea adjunctului de contabilitate V. Boyer pentru mărirea personalului de lucru, fiind motivată cu concedierea resp. pensionarea primcomptabilului, se primesce.

6) Se alege o comisiune pentru examinarea socotelelor constatătoare din d-nii Schiel, Vlaicu și Miess pe lângă o remunerațiune anuală de 200 fl. pentru fiă-oare membru.

7) Cestiunea abatorului se ia dela ordinea zilei, fiind presidial informat, că statutul a plecat astăzi cu posta dela Ministeriu la Brașov.

8) Se votăză 350 fl. pentru crearea clasei V la școlă de meserii.

9) Cererea lui Ign. Zăchăreanu din Bucuresci pentru prelungirea termenului de zidire pe parțela Nr. 7 din Nou până în Martie 1898 se primesce.

10) Se decide instituirea unei mîșce pentru Dirste, Nou și Tinișul de jos cu un salariu anual de 60 fl. și 24 fl. bani de quartir. Cererea Dirstarilor în privința „doctorului de morți“ se respinge.

11) Socotela fabriciei de gas pro 1894 se respinge, fiind cota de amortisare introdusă numai cu 600 fl. dela un capital de fundare de 122,000 fl.

Din Maramureș.

— Martie, 1896.

(Fine).

Ce privesce funcțiunile administrative ale comitatului, d-l vicar Tit Bud constată cu mulțumire, că Românii încă s'au nisuit a ouprinde teren. În „nisuința“ acesta a Românilor însă eu nu găsesc nici o bucurie în împrejurările de șd. Ba din contră, toamă aci zace buba multor rele și neajunsuri, căci pentru a apuca la câte-un os de ros, trebuie nenorocirii aspiranți să trecă prin multe probe de foc, er după-oe au isbutit în fine să convingă pe stăpâni

dela putere despre „patriotismul“ lor și apuca la câte-o slujbuită, ei caută să-și asigure postul prin aceea, că sunt mai mari dușmanii ai Românilor chiar decât Ungurii

Poporul român s'a scărbit așa de mult de funcționarii eșîți din sinul său, încât se înfioră chiar și să audă, că cineva dintre Români și-a trimis fiul la școlă la oraș, căci trista experiență școlară l'a făcut să orădă, că din ast-fel de fii, deveniți omeni cu carte, nu se va alege, decât nisece renegați, nisece „trăgălăi“, cum atât de potrivit îi numește țeranul maramureșan.

Ce să mai dîc, decă decorea funcționarilor români din Maramureș, cu cari se laudă vicarul nostru, este „fișpanul român“ Vincz Gyula, incarnatură maghiarisor, care a venit în Maramureș cu șublete, ce le avea pe el, și astăzi dispune de-o avere de peste 200,000 fl., — om fără copii, imbogătit în mijlocul poporului nostru, căruia nici-odată nu i-a făcut vre-un bine, oi pururea a luorat în contra intereselor lui naționale.

Der pe „fișgabirul român“ Papp Simon din Vișeu de sus cum mai pôte d-l vicar să-l numere între Români? Der între cei 7 advocați români din Siget cum pôte d-l vicar să numere și pe un Kökényesdy Miska, care nici religia românească nu și-o ține, decum să merite numele de Român? Se dîce, că acest renegeat are să fiă numit fișpan al Bichișului, decă se va adeveri, atunci se va potența fericoirea părintelui vicar, căci va puté să se laude cu doi „fișpani români“ eșîți diu Maramureș.

Sunt, ce-i drept, 7 advocați de origine română în Siget, cari mai toți sunt tineri și ar puté face mult decă ar voi, der afară de d-l Dr. I. Mihali, ceilalți nu dau nici un semn, de viață românească, tocmai așa, ca și funcționarii. Pare că acești omeni n'ar cunósce altă chiamare mai mare în lume, decăt să vîneze după interes de căpétuire.

Veți bine, că în astfel de împrejurări le este ușor Românilor marmatienui să trăiescă „în pace“ cu Ungurii. Asta înseamnă atât, că maghiarismul violent își pôte juca liber mendrele între Români de aici, căci nu-i face nimeni opoziție, nimeni nu luptă pentru apărarea adevăratelor interese ale poporului român.

În districtul curat românesc al Izei, pentru esemplu, atât fișgabirul, căt și solgabirul sunt Maghiari, der Maghiari turbați. Ei dau baluri românești în școlile Românilor și strică păreții cu implântarea stegurilor unguresci pe păreți. Și se dau aceste baluri pentru scopuri dușmănoase nouă, servindu-se cauza maghiarismului chiar în școlile noastre!

Să nu se orădă însă, că și Ungurii ar fi atât de toleranți față de noi. A fost de-ajuns, ca tînărul avocat Dr. Isidor Pop să-și anunțe deschiderea cancelariei sale advocațiale printr'un avis tipărit și în limba română, pentru ca să turbe toți „patrioții“.

La gimnasiile și la preparandia de stat din Siget a fost înainte profesor de religie, er la gimnasiul de stat și de limba română, regretatul Ioan Pop. A fost destul, ca acest brav Român să vorbescă pe strada și la școlă, românește cu elevii săi și să le fiă un bun povățuitor, pentru-oe să fiă urgisit în întregă viața sa și espus la tot felul de șioane din partea Ungurilor. De câte-ori i-a spart ferestrele și câte a avut să 'ndure acest suflet nobil, pentru că a ținut la nêmul său! D-sa chiar când era pe patul de mörte, în 1894, Ungurii din Siget i-au arangiat un „șari-vari“ așa, că ori-oe om cu simț a trebuit să se revolteze.

Așa este a se înțelege la noi „armonia“, cu care se laudă vicarul Bud. Servilismul, cedarea, lingușirea e ridicată din partea filor cu carte ai poporului român din Maramureș la nivelul unui credeu, er urmarea este, că contrarii au prins nas din di în di mai mult, așa că astăzi timidilor vênători de grați li-se scotătesc de orimă chiar și numai a ceti o fôia românească.

Cine e de vină? — Slăbiciunea și lașitatea conducătorilor, cari a nutrit în adversarii noștri credința, că poporul român este o obiela, pe care o pot călca în picioare și pîntenii și peroiunii, căci n'are oine să-l apere.

Acesta e prețul „armoniei“, în care trăim noi cu compatrioții noștri jidano-ruteno-maghiari.

Vam.

Nou abonament

la

GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Aprilie 1896 st. v.

se deschide nou abonament la care invităm pe toți amicii și pri-jintorii fôiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	12 fl.
pe șese luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an	40 franci
pe șese luni	20 „
pe trei luni	10 „

Abonarea se pôte face mai ușor prin mandate postale.

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei“

Teatru român de diletanți.

Brașov, 29 Martie v.

Sub impresiunea plăcută a petrecerii de aseră voiu să mă încerc a pune pe hârtia tot ce mi-se îngrămădesce în memorie, percurgînd încă odată tôte momentele din produțiunea de eri de tot bine reușită.

Comedia „Trei doctori de-odată“, tradusă cu succes de dōmna Virginia Vlaicu, jucată de diletanți din societatea română din Brașov, e o piesă fină și cu efect.

Sujetul piesei: Un moșier familist, care din nenorocire se bucură de un stomach escelent, mîncă teribil de mult, fără însă a face comoție. Urmarea acestei enorme poftă de mîncare este în totdeuna o indispoziție. Din cauza acesta are în totdeuna necesitate de un medic, astfel încât era firm hotărit, ca și pe unca lui fiică să o dea numai după un medic. Acosta însă iubea pe-un inginer, care din întemplantare sosise să o petescă toomai în momentul, când murind doctorul vechiu de casă se trimesese după un alt doctor. Intriga piesei este, că acest inginer pentru a-și ajunge scopul se presentă cu invoirea fetei, ca medical cel nou așteptat. O rudă, care venise să restabilescă armonia în sinul familiei sosind într'un moment nefavorabil sprijinit de dōmna casei, recurge asemenea la mijlocul de a-se presenta tot ca medical așteptat, nesoiind însă nimic de celalalt.

Din acestă incurcătură, care își ajunse oulmea, când acești tineri doctori erau puși față în față și se temeă unul de altul, că va fi mai iute descoperit, fură scăpați de doctorul cel adevărat, care îi scose gârgăuni din cap bătrânului, îl împacă cu cei doi „doctori“ dechisați și îl făcu să-și dea fata inginerului.

Scena, în care medicii cei falsi trebuiau să-și dea părerea asupra bolnavului e cea mai comică, tot-deodată este și scena cea mai cu efect a comediei.

Rolurile doctorilor falsi au fost jucate fôrte natural și cu eleganță, de d-nii A. Strévoiu și profesorul N. Bogdan. D-l prof. A. Vlaicu ca Bălteanu a caracterizat escelent pe gurmandul și hipochondricul proprietar și în genere a fost fôrte nimerit în rolul acesta. D-na E. Bogdan ca Adela soția lui, precum și d-ra Maria Boydan, care reprezenta o veselă camerieră și-au înțeles și jucat rolurile fôrte bine. D-ra L. Nastasi reprezintă distins și cu mult șic pe domnișora de casă. D-l Dr. E. Meșian a fost la locul lui ca medical cel adevărat și cu deosebire i-a reușit scena dela sosire, când înțelese a se consternare, că este înlocuit de alți doi străini. D-l lie

Savu, ca totdeuna, jucă pe Ion servitorul fôrte natural și cu mult haz. În genere merită cea mai mare laudă prestațiunile bravilor noștri diletanți, și tot ce dorim este, ca astfel de produțiuni succese să putem avé mai des.

Concertul, ce a urmat după reprezentațiune, făcu asupra noastră impresia cea mai bună. Era ceva solemn și fôrte distins chiar și în înfățișarea corului, care condus de d-l prof. P. Dima, a esecutat cele două piese din program cu cea mai mare precisiune și cel mai bun efect. Ți-era drag să veți cununa frumoasă de coriști și de dragălașe coriste pe scenă.

S'au cântat două coruri „Vino'n codru“ fôrte frumos cor de H. Huber cântat și mai frumos. Și cunoscuta horă de efect (cor mixt) a lui G. Dima cu acompaniare de orchestră.

Corul a mai adaus în urma sgomotoșelor aplause ale publicului și un duios cânteoc popular arangiat pentru cor de G. Dima.

Frumoasă serată, la care a luat parte un public român numeros — între care și mulți din împrejurime — s'a încheiat c'un vesel dans.

De succesul acestei serate putem felicita pe arangiatorii ei.

— e —

Iubileul „României June“.

(Telegr. part. a „Gaz. Trans.“)

Viena, 10 Aprilie. Serata de cunoscință a succes splendid. Public numeros. Reprezentanți din Graz, Budapesta, Clușiu, Leoben, Bucuresci, Iași, Cernăuți etc. Familii încă au venit din România și Bucovina; din Ardeal însă nici una. Telegrame numeroase din tôte părțile.

SCRIRI ULTIME.

Viena, 9 Aprilie. Alegerea de primar e fixată pe 18 Aprilie. Se prevede, că și de astă-dată va învinge Lueger și astfel se vor renoua scenele, cari încă dela prima alegere țin în agitațiune poporațiunea Vienei.

Budapesta, 9 Aprilie. Adî s'a pertractat aici procesul pentru calumniă și vătămăre de onore intențat de consilierul ministerial în pensiune Kassics contra fôiei guvernamentale „Magyar Ujság“. Redactorul jidan Kabos Ede, care în articolul incriminat a numit pe Kassics trădător de patriă, a fost condamnat la 3 zile închisore și 50 fl. amendă. Jidanul a înaintat recurs de nulitate.

DIVERSE.

Popor pitic. Un soț de călătorie al lui Stanley, Mounteney Iephenon, dîce, că el a dat în Africa centrală peste un popor pitic, care locuesce în diferite ținuturi paduroase ale Africei centrale și poartă diferite numiri. Astfel în ținutul Monbottu acest popor pitic se numește: akka, în țera neam-neamurilor se numește a-tikki-tikki, în Monvu vorcean, și la cursul superior al râului Ogore se numește poporul obongo. Pitioii aceștia sunt de-o coloră galbui-suriă, er alții mai galbui-deschis; au o mărime de 122—124 cm., membrele proporționate cu corpul, pîr rar lănos. Tot corpul li-e acoperit cu pîr suriu. Au un miros neplăcut. Ochi strălucitori, dinți buni și întregi, urechile cam mărișore, buze subțiri, mîni și picioare miouțe. Bărbații au barbă mare, ceea ce la Negri e raritate. Călătorul amintit ce știne, că acest popor nu e popor degenerat, după cum dîc unii scriitori, ci un popor pitic dezvoltat natural, la o mărime maximală.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil Gregoriu Maior.

